

- *подорожі у джунглі*, під час яких у екскурсантів і туристів з'являється можливість буквально стати частиною природи, але при цьому виявитися відрізаними від цивілізованого світу. І, навіть, якщо така туристична група має сучасні засоби супутникового зв'язку, для приходу допомоги може знадобитися декілька годин або днів. Тому будь-яка надзвичайна подія може призвести до серйозних наслідків [5, с. 6].

При поєднанні екстремальних видів туризму із екскурсійними послугами потрібно враховувати багато чинників і особливостей, а саме:

- більшість екскурсантів і туристів на такі маршрути будуть віком 20-25 років, старших туристів такі маршрути можуть цікавити все рідше;

- пропонувати такі види послуг краще туристам, які вже займаються екстремальними видами туризму чи спорту. Вони будуть більш підготовленими і фізично, і морально;

- популяризувати дані маршрути потрібно тим, яких це може швидше зацікавити і там, де і для кого це буде актуально;

- під час їхньої організації і підготовки потрібно враховувати всі запити учасників, щоб задовольнити їх уподобання;

- при відборі місць, об'єктів і видів екстремального туризму потрібно враховувати склад учасників.

Спонукає туристів до занять із екстремального туризму насамперед можливість подорожувати та розширити кругозір, а також побачити чудові краєвиди та об'єкти і просто вдосконалити свою фізичну силу. А поєднання екскурсійних послуг із різними видами екстремального туризму дозволить урізноманітнити тури та заманити у них все більше туристів та екскурсантів.

Перелік використаних джерел:

1. Козинець В. Безпека життєдіяльності у сфері туризму: навчальний посібник / Віталій Козинець, Київський ун-т туризму, економіки і права . - К. : Кондор, 2006. - 575 с.

2. Король О. Менеджмент туризму: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці : Рута, 2008. — 240с.

3. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). – К.: Альтерпрес, 2002. – 436 с.

4. Мальська М.П., Худо В.В., Цибух В.І. Основи туристичного бізнесу: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 272 с.

5. Экстремальная Украина // Сегодня. - 2008. - 16 апреля: Вставка. - С. 6-7.

РОЗВИТОК РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА ЯК СКЛАДОВОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ (НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Смик О.С., Єремія Г.І.

oksana.smyk@ukr.net, anna.yeremiia@gmail.com

Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, Україна

The article describes the current state of development of the sphere of restaurant economy of Ukraine and trends of the development of restaurant in the Chernivtsi region. The statistics on the number of institutions in the restaurant industry in recent years are presented. The main problem and directions of improvement of the development of the restaurant industry enterprise are determined.

Key words: *restaurant industry, restaurant business enterprises, institution, tourist infrastructure.*

На сучасному етапі ресторанне господарство є однією з найприбутковіших сфер здійснення економічної діяльності у світі, однак така діяльність є також однією з

найризикованіших. Слід зазначити, що не існує еталонної моделі ведення ресторанного бізнесу, і хоча історично це одна з найдавніших сфер діяльності, вона є достатньо інноваційною. Зміни соціально-економічного середовища як зовнішнього фактору впливають на галузь ресторанного господарства. Однак у цьому бізнесі, незважаючи на певну нестабільність, є свої закономірності. Специфіка даного виду діяльності, а також недостатня вивченість тенденцій його розвитку мають вагоме практичне значення [1].

Сучасне ресторанне господарство – це одна з галузей економіки, підприємства якої виконують важливе соціальне завдання, пов'язане із задоволення потреб людини в послугах з організації харчування та дозвілля, а також перспективний для інвестування вид підприємницької діяльності, що гарантує швидку оборотність і прибутковість вкладених коштів. Сьогодні в країнах Західної Європи ресторанне господарство вважається ефективним елементом індустрії туризму і гостинності, який демонструє стабільну динаміку розвитку. На думку більшості фахівців, в Україні ресторанний бізнес перебуває на стадії становлення, що об'єктивно підвищує інтерес вітчизняних і зарубіжних підприємців та вимагає наявності релевантної інформації для визначення перспективних сегментів і зменшення ризикованості підприємницької діяльності [2].

Ресторанний ринок – один із найбільш динамічних ринків в Україні. Він надзвичайно чутливий до економічної ситуації, коливань курсу валют та соціальних чинників.

Для того щоб ефективно функціонувати, професіоналам у ресторанному бізнесі завжди доводиться передчувати і швидше реагувати на постійно мінливу ситуацію на ринку. На думку багатьох рестораторів, успішними в найближчій перспективі будуть мережі ресторанів, що працюють у демократичному ціновому сегменті і пропонують на ринку послуги франчайзингу. Ця система забезпечує безперервний розвиток бізнесу навіть в умовах фінансової економічної кризи. З кожним роком зростає попит на виїзне обслуговування банкетів, що робить цей напрям бізнесу вельми привабливим [1].

Згідно з офіційним трактуванням, ресторанний бізнес – це вид економічної діяльності суб'єктів господарської діяльності щодо надавання послуг відносно задоволення потреб споживачів у харчуванні з організацією дозвілля або без нього. На думку Н.М. Кузнецової, ресторанний бізнес – це велика підгалузь господарства, характерною особливістю якого є те, що він поєднує всі чотири фази розширеного відтворення: виробництво, розподіл, обмін і споживання.

Підприємства ресторанного господарства в туристичних центрах сприяють залученню до обігу частки доходів туристів із різних регіонів. Таким чином, відбувається переливання купівельних фондів з одних районів до інших, з однієї країни до іншої. Крім того, задоволення потреб за межами постійного місця проживання трансформує витрати купівельних фондів населення, зокрема витрати на купівлю товарів замінюються витратами на послуги. А це сприяє мобілізації вільних грошових коштів населення [4].

Підприємства ресторанного господарства мають ряд особливостей галузевого, організаційно-економічного та соціального характеру, що впливає на специфіку інновацій, що впроваджуються в діяльність підприємств ресторанного господарства, а саме:

- стосуються всього підприємства ресторанного господарства (у т.ч. його продукції та політики щодо її просування на ринку, форматів розвитку тощо);
- стосуються окремих підрозділів підприємства, де саме реалізуються інновації;
- стосуються можливостей запровадження ієрхічної іншої інновації на підприємствах різних типів [5].

Ресторанне господарство створює умови для досягнення суспільних цілей розвитку туризму. У ресторанах зустрічаються та знайомляться люди з різних країн, тут створюється сприятливе оточення для взаєморозуміння, корисних, ділових контактів, розвитку громадського та культурного життя. Ресторанне господарство отримує значну частку доходів як від внутрішнього, так і міжнародного туризму, активізує валютні

надходження, створює умови для «експорту» послуг і входження їх до міжнародного ринку.

У ресторанному господарстві зосереджена значна частина матеріально-технічної бази туристичної індустрії. Від якості будівництва, рівня устаткування й обладнання, різноманітності її типів істотно залежить ступінь комплексного обслуговування та задоволення потреб туристів у різних туристичних районах країни [3].

На сьогодні ресторанний бізнес вважається одним з найбільш швидко окупних видів діяльності. Порівняно невеликі капітальні затрати для створення ресторану можуть окупитися, за словами фахівців, за 2-3 роки. У той же час, ресторанний бізнес є одним з найбільш ризикованих, оскільки помилка, допущена лише в одному з багатьох ключових факторів успіху, може зумовити виникнення кризового стану бізнесу загалом.

Буковина – одне з найкращих туристичних місць України, тому заклади ресторанного господарства були серед тих, хто першими повністю перейшли на ринкові відносини, внаслідок чого докорінно змінилася система управління та функціонування, значно зросла мережа ресторанів, закладів швидкого обслуговування і загальнодоступних закладів ресторанного бізнесу загалом [7].

Останнім часом у регіоні бурхливо розвивається ресторанний бізнес. Проте зі зростанням цін споживчий попит значно скоротився, що внесло свій відбиток на прибутковість галузі.

Для успішного розвитку ресторанного господарства в Чернівецькій області доцільно розширювати коло споживачів за рахунок залучення до співпраці іноземних партнерів, використання туристичних потоків з інших міст, ефективного використання прикордонного положення та досягнення максимального ефекту від транскордонного співробітництва [6].

У Чернівецькій області функціонують заклади ресторанного господарства різних типів: бари, кав'ярні, караоке-клуби, кафе, колиби, паби, пивоварні, піцерії, ресторани, суши-бари та фастфуди. Найпоширеніші з них – це заклади швидкого обслуговування, піцерії та кав'ярні. Зазначені підприємства пропонують клієнтам послуги, подібні до ресторанних, але ціни на них є значно нижчими, на основі чого можна прогнозувати їхній розвиток у найближчій перспективі. Варто відзначити, що підприємства ресторанного господарства перебувають під постійним впливом різної сукупності внутрішніх та зовнішніх факторів, що вимагає проведення оновлення, а іноді реорганізаційних змін. Підприємницька діяльність у ресторанному господарстві має соціальне призначення задоволення потреб споживачів у харчуванні. Платна основа послуг створює економічні результати, що вимагає від цих підприємств дотримання вимог ведення підприємницької діяльності в частині забезпечення відносин із державними та іншими контролюючими органами. Також економічні аспекти функціонування підприємств сфери ресторанного бізнесу розглядаються як комплексна система виробництва та продажу продукції, у результаті чого цей бізнес є інтегрованим та більш привабливим із точки зору інвестиційних вкладень порівняно з іншими напрямками діяльності [7].

Ресторанний бізнес в Чернівецькій області, з одного боку, є одним із досить прибуткових та інвестиційно привабливих видів діяльності, а з іншого – діяльністю із високим ступенем конкуренції, а, отже, має постійно розвиватись та удосконалюватись.

За даними Головного управління статистики в Чернівецькій області станом на 2017 рік налічувалося 285 закладів ресторанного господарства. Найбільша кількість закладів спостерігається в м.Чернівці (107) та Глибоцькому районі (56). Найменше закладів у м.Новодністрівськ (1) та Путильському районі (2) (рис.1) [8].

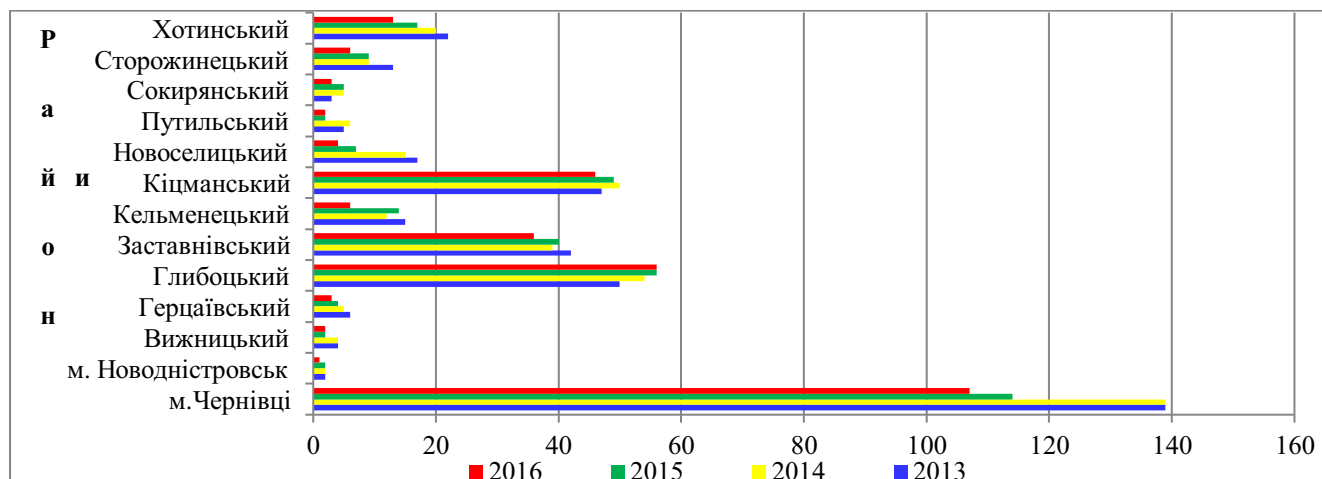

Рис. 1. Динаміка кількості закладів ресторанного господарства по містах та районах Чернівецької області, одиниць

Кількість місць на об'єктах ресторанного господарства становить 23,9 тис. Найбільша кількість місць спостерігається в м.Чернівці (табл.1) [8].

Таблиця 1

Кількість місць на об'єктах ресторанного господарства, тис.

	2000	2005	2010	2013	2014	2015	2016
Чернівецька область	37,2	29,7	29,0	32,1	29,4	26,1	23,9
міста							
Чернівці	20,7	16,9	15,7	14,9	15,7	12,9	12,7
Новодністровськ	0,6	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,0
райони							
Вижницький	1,4	0,8	0,4	0,4	0,3	0,2	0,3
Герцаївський	0,6	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
Глибоцький	1,0	0,6	0,7	3,5	3,4	3,6	3,3
Заставнівський	2,7	2,8	3,5	5,2	3,1	3,1	2,5
Кельменецький	1,4	1,4	0,9	0,9	0,8	0,8	0,3
Кіцманський	2,9	2,2	3,9	4,1	2,9	3,1	3,1
Новоселицький	1,5	1,0	0,8	0,5	0,5	0,2	0,1
Путильський	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2	0,0	0,0
Сокирянський	1,0	1,2	0,4	0,3	0,4	0,4	0,3
Сторожинецький	1,6	0,8	0,7	0,5	0,4	0,4	0,3
Хотинський	1,4	1,3	1,3	1,3	1,3	1,1	0,9

Проаналізувавши, статистичні дані, можна зробити висновки, що стосовно забезпечення населення закладами ресторанного бізнесу спостерігається певна стабільність. Так, зменшення кількості об'єктів ресторанного бізнесу можна пояснити впливом зменшення доходів населення.

Крім того, розглянуті статистичні дані свідчать, що ресторанний бізнес Чернівецької області має багато перспектив розвитку, тобто володіє вагомим потенціалом. Проте існує низка проблем, що можуть створити перешкоди для успішного його функціонування, а саме:

- невідповідністьним стандартам рівнятехнічногооснащеннязакладів ресторанного господарства;
- відсутністьчинефективноїорганізаціуправління;
- недостатнійрівенькваліфікації персоналу;
- низькийрівеньавтоматизації;

➤ відсутній чинний недостатньо розвинений рівень системи бонусів для заохочення постійних споживачів.

Таким чином, в ситуації, що склалася, виникає необхідність у дослідженні проблеми ефективності функціонування закладів ресторанного бізнесу та раціональному їх управлінні, що вимагають докорінних змін у підходах до управління підприємствами та використання сучасних методів їх адаптації до таких умов.

Перспективними напрямками розвитку у сфері ресторанного бізнесу залишаються тренди: національних кухонь, підприємств, що пропонують крафтові страви, втілення здорового способу харчування, приготування страв у присутності замовника, з фермерських продуктів, приготування низькокалорійних страв, використання низькотемпературних режимів та відкриття закладів харчування у форматі casual, своєрідних закладів фабрик та ринків [1].

Виходячи з аналізу основних тенденцій, що склалися на ринку ресторанних послуг, з метою подальшого його ефективного розвитку, потрібно запропонувати заходи, що дозволять закладам ресторанного бізнесу зберегти свої позиції на ринку, і, можливо, вийти на якісно новий етап свого розвитку. А саме: урізноманітнення меню, перегляд цінової політики, розширення кола постачальників, впровадження бонусів для постійних клієнтів, кейтерингова діяльність, впровадження інновацій у розвиток закладів ресторанного господарства.

Аналізуючи, тенденції розвитку ресторанного бізнесу, можна зробити висновок, що фінансово-економічна криза пройшла практично непомітно для ресторанного бізнесу Чернівецької області. Адже спостерігається щорічне зростання показника роздрібного товарообороту закладів ресторанного бізнесу, з року в рік збільшується кількість об'єктів ресторанного бізнесу. Це свідчить про позитивну тенденцію розвитку даного сектора. Проте є деякі прояви нестабільності стосовно забезпеченості населення у містах об'єктами ресторанного бізнесу, але, така закономірність не є загрозливою для розвитку галузі загалом.

Отже, ресторанна справа є однією з найбільш значущих складових індустрії харчування, яка, у свою чергу, орієнтована на споживача, задоволення потреб якого є кінцевим результатом ділової активності підприємства. Таким чином, лише ефективне ведення бізнесу є запорукою успішного розвитку галузі загалом.

Перелік використаних джерел:

1. Гірняк Л.І. Сучасний стан, перспективи та тенденції розвитку ресторанного господарства в Україні / Л.І. Гірняк, В.А. Глагола // Економіка та управління підприємствами.– вип.16,2018.– С.71–78.
2. Дубодєлова А. Тенденції розвитку ресторанного господарства Львівщини / В.Дубодєлова, Я. Кулиняк // Актуальні проблеми економіки.–№10(184), 2016.–С.198–208.
3. Кузнецова Н.М. Основи економіки готельного та ресторанного господарства / Кузнецова Н.М. – Київ: ФПУ інститут туризму, 2001. – 176 с.
4. Левковська Л. Стан та перспективи розвитку туризму та готельного бізнесу в Україні / Левковська Л., Чабан Р., Мухін Г. // Економіка України. – 2003. – С. 44–48.
5. П'ятницька Г. Сучасні проблеми інноваційного розвитку ресторанного господарства України / Г. П'ятницька, О. Григоренко // Вісник КНТЕУ. – 2005. – № 1. – С. 5–11.
6. Скрипник В.В. Проблеми розвитку туристичного та готельно-ресторанного бізнесу регіону на прикладі Чернівецької області / В.В. Скрипник // ТУРИЗМ.–Випуск II (58), 2015.–С.96–104.
7. Струтинська Л. Сучасний стан розвитку ресторанного господарства Чернівецької області / Л. Струтинська // Економіка та управління підприємствами.–Випуск III-IV (63–64), 2016.–С.179–185.
8. Туризм та відпочинок в Чернівецькій області. Статистичний збірник. Головне управління статистики у Чернівецькій області.–2017.–88 с/